

Schadevergoeding in de Van Mechelenzaak

Citation for published version (APA):

Spronken, T. N. B. M. (2001). Schadevergoeding in de Van Mechelenzaak. *Nieuwsbrief Strafrecht*, 36-38.

Document status and date:

Published: 01/01/2001

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

art. 306 Sr in het geval van een daadwerkelijke bijdrage aan een vechterij. Het oordeel van het Hof dat de verdachte een zodanige bijdrage heeft geleverd doordat hij zich in de door het Hof vastgestelde omstandigheden heeft geschaard in de gelederen van een van de strijdende partijen, geeft geen blijk van een onjuiste rechtsopvatting en is, mede gelet op de (...) verklaring van de verdachte, niet onbegrijpelijk."

Mij dunkt dat die maatstaf met betrekking tot de 'deelneming' aan een vechterij als bedoeld in art. 306 Sr in redelijkheid, mede gelet op de overwegingen van de wetgever bij de recente wijziging van art. 141 Sr, niet wezenlijk verschilt met de nieuwe wettelijke bepaling 'in vereniging' als bedoeld in art. 141 Sr. En dat betekent dat het dagvaarden in verband met vechterij voor het openbaar ministerie geen gemakkelijker toepasbaar strijdmiddel hoeft te zijn. De nieuwe tekst van de openlijke geweldpleging biedt al voldoende soelaas. Slechts als openlijkheid ontbreekt, bijvoorbeeld als een groepje motorbarden een Tv-studio betreedt met de bedoeling een Tv-presentator hun mores te leren, terwijl de gewelddadigheden en het zwaar lichamelijk letsel slechts door enkele van deze lieden wordt veroorzaakt, zal thans nog hoeven te worden teruggegrepen op de vechterij.

Ook de tweede vraag 'je stond er bij en bent er bij?' moet naar mijn oordeel negatief worden beantwoord. Zelden zal een vechterij zo duidelijk op een speciaal slagveld hebben plaatsgevonden als in de Beverwijkzaak het geval was. Van her en der was het gepeupel (in het arrest aangeduid met de opmerkelijke geuzenaam 'supporters') voorzien van allerlei primitief wapentuig toegesnel om zich hier te formeren in twee groepen die elkaar gewelddadig te lijf zouden gaan. Men wilde oorlog en kreeg die. Eerst toen daarbij een dode en zwaargewonden waren gevallen, werden de oorlogsdeelnemers strafrechtelijk aansprakelijk voor de vechterij. In zo'n geval is het zeer wel ver-

dedigbaar om alle opgetrommelde, in supportersuitrusting uitgedoste en oprukkende manschappen als strijdende partij aan te merken. En dat waren in dit geval, op een enkele oorlogsverslaggever na, alle personen die op het slagveld aanwezig waren. Bij 'normaal' geweld op straat zal het lang niet zo duidelijk zijn wie behoort tot de strafbare strijders en ophitsers, en wie niet meer dan een 'vredelievende' toeschouwer is die slechts belust is op het kijken naar een gewelddadige rel. Dan gaat toch weer spelen dat individueel moet worden vastgesteld of een verdachte zelf geweld heeft gebruikt dan wel anderszins een daadwerkelijke bijdrage heeft geleverd aan dat geweld, bijvoorbeeld door het dreigend schreeuwen, ophitsen, opdringen of iets dergelijks.

Het arrest laat, kortom, voor de verdediging nog genoeg over. Ook bij de aanval of vechterij.

Egbert Myjer

Schadevergoeding in de Van Mechelen-zaak

Op 17 januari 2001 heeft de civiele kamer van de Rechtbank te 's-Gravenhage vonnis gewezen in de zaak van van Mechelen c.s. tegen de Staat (zie rubriek Rechtspraak in deze aflevering, nr. 043). Even ter herinnering: Van Mechelen c.s. waren door het gerechtshof te 's-Hertogenbosch op 4 februari 1991 veroordeeld tot een langdurige vrijheidsstraf, voornamelijk op basis van verklaringen van anonieme getuigen die bovendien opsporingsambtenaren waren. De Hoge Raad liet de veroordelende arresten in stand, maar het Straatsburgse Hof concludeerde dat er was gehandeld in strijd met art. 6 lid 3 sub d EVRM doordat de verdediging niet naar behoren in staat was geweest om de getuigen te onderverragen (EHRM 23 april 1997, Nij 1997, 659). Na de uitspraak van het Straatsburgse Hof werd Van Mechelen, na een detentie van 8 jaren, op vrije

voeten gesteld. De vraag was vervolgens welke mogelijkheden zij hadden om zijn recht te halen. Een verzoek om herziening van de uitspraak van het Bossche Hof leed bij de Hoge Raad schipbreuk omdat aldus dit college, de enkele omstandigheid dat het Europees Hof voor de Rechten van de Mens concludeert dat de procedure niet heeft voldaan aan het minimumrecht op een fair trial, geen novum is in de zin van de wet (HR 6 juli 1999, Nij 1999, 800, Nieuwsbrief Strafrecht 1999, 137). Het vonnis van de Rechtbank 's-Gravenhage van 17 januari 2001 heeft betrekking op een civiele procedure van Van Mechelen tegen de Staat waarin wordt geëist dat de rechtbank een verklaring voor recht geeft dat de Staat aansprakelijk is voor de materiële en immateriële schade die voortvloeit uit de onrechtmatig gebleken rechtspraak. Voorts is om een schadevergoeding gevraagd voor de ondergane gevangenisstraf, voorlopige hechtenis en voor de kosten van de rechtsbijstand in de nationale procedure. Bovendien is geëist dat de gegevens met betrekking tot de strafrechtelijke veroordeling worden verwijderd uit de registers van de Justitiële Documentatiedienst.

Vonnis 17 januari 2001

De verklaring voor recht wordt gegeven. De rechtbank overweegt dat de uitspraak van het Straatsburgse Hof de conclusie rechtvaardigt dat er bij de veroordeling van eisers sprake was van veronachtzaming van zo fundamentele rechtsbeginselen dat niet van een eerlijke en onpartijdige behandeling van de strafrechtsgedingen kan worden gesproken. Dat betekent volgens de rechtbank dat er sprake is van onrechtmatige rechtspraak en dat de Staat verantwoordelijk is voor de daardoor veroorzaakte schade. Ook wordt een vergoeding toegekend voor de ondergane gevangenisstraf (ruim 6 jaren) van f 150 per dag. De vordering voor de voorlopige hechtenis wordt afgewezen, omdat de voorlopige hechtenis op zichzelf niet onrechtmatig was. Er was voldoende reden voor verdenking en er is geen sprake is geweest van een bevel tot vrijheidsbeneming dat in strijd was met de wet of was afgegeven met veronachtzaming

van fundamentele vereisten.

De eis met betrekking tot de verwijdering van de veroordeling uit de registers van de Justitiële Documentatiedienst is afgewezen, omdat de wet limitatief de gronden opsomt op basis waarvan een verwijdering van gegevens kan plaatsvinden. Maar de rechtbank beveelt wel aan een aantekening op te nemen, inhoudende dat betrokkenen in Straatsburg met succes hebben geklaagd en dat zij op basis van die uitspraak in vrijheid zijn gesteld.

Wat betreft de kosten van rechtsbijstand zoekt de rechtbank aansluiting bij art. 591a Sv, en concludeert vervolgens dat er wel ruimte is voor een vergoeding maar dat het ook billijk is die vergoeding te beperken aangezien er gereede verdenkingen zouden zijn overgebleven ook als de onrechtmatig verkregen getuigenverklaringen zouden zijn weggedacht. De rechtbank vergoedt dan vervolgens enkel die kosten die zijn gemaakt juist in verband met de schending van het EVRM dan wel teneinde die schending te voorkomen.

Met de uitspraak van de rechtbank staat voorlopig vast dat er sprake is geweest van onrechtmatige rechtspraak waarvoor de Staat aansprakelijk is. Die aansprakelijkheid komt vervolgens tot uitdrukking in de verplichting bepaalde schade aan eisers te vergoeden, zoals vergoeding voor de ondergane detentie en een deel van de kosten voor rechtsbijstand.

Wetsvoorstel verruiming herzieningsgronden

Ons land kent nog geen aparte procedure voor rechtsherstel na een uitspraak van het Straatsburgse Hof dat er sprake is geweest van verdragsschending. In een dergelijke procedure wordt binnenkort in strafzaken wel voorzien, overigens op een wijze die nog wel wat vraagtekens oproept.

In het concept wetsvoorstel tot wijziging van het wetboek van strafvordering met het oog op de herziening van vonnissen en arresten op grond van uitspraken van het EHRM, dat

thans bij de Raad van State ligt, wordt voorgesteld om de revisiegronden aan te vullen (art. 457 Sv). Voorgesteld wordt als extra grond voor revisie op te nemen: een uitspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens waarin is vastgesteld dat het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden dan wel een voor het Koninkrijk in werking getreden protocol bij dit verdrag is geschonden in de procedure die tot de einduitspraak heeft geleid, indien herziening noodzakelijk is met het oog op rechtsherstel als bedoeld in art. 41 van dat verdrag. De Hoge Raad die over de herzieningsaanvraag zal hebben te oordelen, kan de zaak bij wijze van herziening zelf afdoen, hij kan de opschorting of schorsing van de tenuitvoerlegging van het gewijsde bevelen, en hij kan de zaak verwijzen teneinde met inachtneming van het arrest van de Hoge Raad, hetzij het gewijsde te handhaven, hetzij met vernietiging van het gewijsde de zaak opnieuw af te doen. Bijzonder in het wetsvoorstel is dat hierin niet alleen de veroordeelde het recht krijgt om herziening te vragen maar ook de procureur-generaal bij de Hoge Raad. Wanneer dit concept voorstel van wet wordt toegepast op de casus van Van Mechelen, dan is het niet meer de minister van justitie die bepaalt of de tenuitvoerlegging van de straf wordt opgeschort, maar de Hoge Raad. Bovendien lijkt er voor de civiele rechter geen plaats meer, omdat er wordt voorzien in een speciale procedure die met voldoende rechtswaarborgen is omkleed. En uit die procedure kan voortvloeien dat de zaak nog eens wordt overgedaan, uiteraard voorzover mogelijk en met herstel van de schending van het EVRM. In de zaak van Van Mechelen c.s. zou een en ander kunnen betekenen dat de tenuitvoerlegging van de straf niet wordt opgeschort of geschorst, dat de zaak zou kunnen worden verwezen naar een hof dat dan zou moeten bezien of het tot een bewezenverklaring kan komen, met herstel van de schending van art. 6 lid 3 sub d EVRM. Dat zou kunnen door de anonieme verklaringen

gewoon weg te laten, maar evengoed door sommige anonieme getuigen alsnog eventueel onder toepassing van beschermende maatregelen, op naam te horen.

Rechtsherstel, voor wie?

Als de Nederlandse Juristenvereniging representatief is voor de Nederlandse juristengemeenschap, dan is een meerderheid voor het in het leven roepen van een wettelijke voorziening na Straatsburg. De vraag is echter hoe die regeling eruit moet zien, waarbij met name aan de orde is de vraag aan wie het rechtsherstel nu moet worden geboden. Is dat degene die veroordeeld is met schending van het EVRM, of is dat ook de Staat die toch tot in hoogste instantie de gelegenheid heeft gehad om eventuele schending te voorkomen. Zoals het voorstel nu luidt kan de veroordeelde na jaren opnieuw aan een berechting worden onderworpen en krijgt de staat de gelegenheid om een schending te herstellen. Aan een strafvervolgning behoort een einde te komen en het lijkt alleszins redelijk om dat moment te fixeren op het moment dat het Straatsburgse Hof over de nationale rechtsgang heeft geoordeeld. Juist omdat tot in hoogste nationale instantie de overheid de kans heeft om verdragsschending te voorkomen lijkt het in de rede te liggen om de veroordeelde na Straatsburg niet tegen diens wil aan een nieuwe berechting te onderwerpen en hem rechtsherstel te bieden, al is het maar in de vorm van een geldelijke tegemoetkoming. Het voorkomt bovendien dat de nationale instanties lichtvaardig om gaan met verweren inhoudende een schending van het verdrag, eenvoudig omdat na de Hoge Raad, na Straatsburg en nog eens na de Hoge Raad, herstel mogelijk is.

Bronnen: Concept wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering met het oog op de herziening van vonnissen en arresten op grond van uitspraken van het Europees Hof voor de Rechten van de mens; Preadvies Adviescommissie Strafrecht van de NOVA over dit concept d.d. 7 juni 2000.

025

Uitlevering en verjaringsvraagstukken naar het recht van de verzoekende en de aangezochte Staat

Hoge Raad 23 januari 2001, nr. 1878.00U (Mrs. Davids, Corstens, Orie, Van Dorst, De Savornin Lohman)

Het middel komt met rechts- en motiveeringsklachten op tegen de verwerping door de Rechtbank van het verweer dat het recht tot strafvervolgning ter zake van het feit waarvoor de uitlevering is verzocht, naar Nederlands recht en naar Duits recht is verjaard. De Rechtbank heeft naar aanleiding van bedoeld verweer het volgende overwogen en beslist:

"1) Op grond van artikel 10 van het Europees Verdrag betreffende uitlevering (EUV) wordt uitlevering niet toegestaan, indien volgens de wet van de verzoekende staat of die van de aangezochte staat het recht tot strafvervolgning is verjaard. 2) Dat onjuist zou zijn hetgeen omtrent dit recht is verklaard in meervermelde Bescheinigung - te weten dat vervolgingsverjaring nog niet is ingetreden - acht de rechtbank, mede gelet op de terzake overgelegde bepalingen, niet aannemelijk. 3) Met betrekking tot de vraag of het recht tot strafvervolgning naar Nederlands recht is verjaard, overweegt de rechtbank dat in Nederland de maximale gevangenisstraf voor een delict als het onderhavige vier jaren bedraagt. Op grond van artikel 70 van het Nederlandse Wetboek van Strafrecht geldt voor de verjaring van het recht tot strafvervolgning alsdan een termijn van twaalf jaren. Gelet op de pleegdatum van het feit waarvoor de uitlevering wordt gevraagd, te weten 7 mei 1983, betekent dit dat het recht tot strafvervolgning - indien de verjaring niet is gestuit - naar Nederlands recht is verjaard. 4) Ingevolge artikel 62 van de Schengen Uitvoeringsovereenkomst dient de vraag naar de stuiting van de verjaring van het recht tot strafvervolgning uitsluitend te worden beantwoord aan de

Inwerkingtreding nieuwe wetgeving

Op 1 februari van dit jaar treden twee wetten in werking. Ten eerste gaat het om de wet van 13 december 2000, Stb. 616, waarbij de corruptiewetgeving ingrijpend wordt herzien. Deze wet is besproken in Nieuwsbrief Strafrecht 2000, 11, p. 276. Ook het daar besproken voorstel tot goedkeuring van een aantal corruptieverdragen is inmiddels wet geworden (rijkswet van 13 december 2000, Stb. 615). Daarnaast treedt in werking de wet van 7 september 2000, Stb. 365, waarbij de taakstraf als zelfstandige hoofdstraf in het strafrecht wordt ingevoerd (zie Nieuwsbrief Strafrecht 2000, 2, p. 28). Tegelijk met deze wet treedt in werking het Besluit tenuitvoerlegging taakstraffen (Besluit van 15 januari 2001, Stb. 33). Dit besluit stelt nadere regels omtrent onder meer de inhoud en totstandkoming van de projecten - deze behoeven de goedkeuring van het openbaar ministerie -, de rol en taak van degene die bij de reclasering of de raad is aangewezen als uitvoerder voor de taakstraf en de rechten en plichten van degene die de taakstraf moet verrichten.

Bij het ter perse gaan van dit blad waren de inwerkingtredings-KB's nog niet gepubliceerd.